

ШЛЮБ. ДІТИ. РОЗЛУЧЕННЯ. ПОДІЛ МАЙНА ТА ІНШІ ВІДПОВІДНІ ПИТАННЯ

**Законодавство. Судова практика.
Зразки документів**

Харків
«Право»
2020

УДК 347.61/.64(477)
Ш68

Упорядник *С. Г. Туманов*

Шлюб. Діти. Розлучення. Поділ майна та інші відповідні питання.
Ш68 Законодавство. Судова практика. Зразки документів / [упоряд.: С. Г. Туманов]. – Харків : Право, 2020. – 336 с.

ISBN 978-966-937-841-5

Дана книга буде корисна особам, які потрапили в ситуацію, коли для вирішення сімейних питань перемовини, на жаль, не вирішують проблему та настала стадія, коли потрібна консультація юриста або його практична допомога.

Видання допоможе самостійно зробити оцінку більшості питань, які належать до визначеного назвою відповідного кола, реально зекономить кошти на юристах, які навряд чи розкажуть більше.

Книгу можуть використовувати також юристи, які практикують в шлюбно-сімейних відносинах.

УДК 347.61/.64(477)

© Туманов С. Г., упорядкування,
2020

© Оформлення. Видавництво
«Право», 2020

ISBN 978-966-937-841-5

Дещо про шлюб

Все викладене в цій частині можна розписати в томи але *Sapienti sat*.
Будь-яке найменування повинно відображати сутність того, що іменується.

Стаття 21. Сімейного кодексу України визначає: Шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану.

Такий критерій є формальним і далеко не завжди відповідає сутнісному наповненню поняття.

Сучасне життя підказує, що підставою такого союзу бувають надія на матеріальну вигоду, бажання потрапити до іншого соціального кола, сексуальне бажання, бажання вирватися від батьків, результат вагітності та багато інших але ніхто не буде сперечатися, що єдиною підставою шлюбу може бути любов.

Намагання не отримати від подружжя щось, а віддати себе для щастя обранця є єдиною можливою запорукою сімейного щастя в цілому.

«Говорила, говорила ты

И сама себе не верила,

Что прошла любовь, как белый дым,

Что любви и вовсе не было.

Співає Валерій Меладзе в своїй пісні

Справи любові це той зовнішній прояв любові, без яких слова «Я тебе кохаю» не варті нічого

І якщо словаб «Я тебе кохаю» це не просто рух язика, я слова, які ідуть із глибини серця, то любов в дії буде відповідати визначенню любові, яке надала одна особа багато років тому.

«Любовь долготерпит, милосердствует, любовь не завидует, любовь не превозносится, не гордится, не бесчинствует, не ищет своего, не раздражается, не мыслит зла, не радуется неправде, а сорадуется истине; все покрывает, всему верит, всего надеется, все переносит»

Розглянемо слова, які вживаються на Україні для позначення союзу чоловіка та жінки.

Походження слова «шлюб»

Від ślub «клятвена обітниця». У нас з XIV ст. (старіші форми: слюб, слюбити). Пізніше переміщення значення на «подружню обітницю» цілком зрозуміле, з огляду на українську традицію присяги при вінчанні. Порівнюється з нім. geloben, Gelübe.

Старопольське ślubić «гѣсзуѣ, обієсуваѣ». Князь слюбил (слюбили єсмо и слюбуемь), значить «пообіцяв», а не «полюбив когось». І фоне-

тична зміна першого звуку відбулася під польським впливом. Значення «шлюб» розвинулося у нас під впливом українських весільних звичаїв вже до кінця XVI ст. Це не спільнослов'янська лексика, а, найімовірніше, вироблена самостійно в польській мові під німецьким впливом (geloben «урочисто обіцяти», Gelübe «обітниця»). З польської мови потрапило і в чеську, і в білоруську.

Походження слова «союз»

Походить від слов'янського слова «узы» (те що з'єднує) та префікса с, со, як в словах співробітник, співзасновник, співіснування.

Походження слова «брак»

Походить від старослов'янського дієслова «брати» Українське слово «побратися» має те ж саме походження.

Є інша версія, романтична але маловірогідна. Перш ніж вступити в «брак» чоловік просить руки своєї обраниці. Таким чином брак це поєднання рук, щоб разом іти по життю. И щоб не трапилося бути разом і в горі і в радості

Італійською: braccio (иль браччо) – рука от кисти до плеча.

Французькою: le brassia (ле брачча) – руки, ле бра – руки.

Латинь: brachium (брахиум) – рука.

И тогда слова «брачающиеся» означают «берущиеся друг друга за руки».

Походження слова «подружжя»

Слово «подружжя» має те ж саме по походження, що і слово «супруги» та походить від слов'янського слова «упряж» тобто це люди в одній упряжці, образно кажучи, і що їм доведеться тягнути разом сімейний віз. Цікаво, що слово пряжа того ж походження в значенні спільно скручені нитки.

В контексті вищезазначеного етимологічне значення слова «пол», як половина цілого гармонічно доповнює вищезазначене розуміння союзу чоловіка та жінки, які стають одиницею неділимою, як наприклад людське тіло не зводиться до суми частин (рук, ног, глаз і таке інше) і не може відповідним чином розглядатися

Повертаючись до визначення сімейного кодексу як союз чоловіка та жінки з урахуванням вищезазначеного ми можемо сказати, що такий союз є тілесним, душевним, та духовним.

Тілесний союз є зрозумілим але звичайно в романтичному а не вульгарному розумінні.

Союз душевний це союз емоціональний де одна і таж подія викликає у подружжя однакові емоції горя і радості, а ніяк не різні.

Союз духовний це однаковість життєвих установок, однакове розуміння добра і зла, що є гарно і що є погано.

З урахуванням того, що в тому віці, коли люди стають подружжям вони вже повністю сформовані особистості і в подальшому, з роками тільки

більше косніють навіть незначне розходження на початку спільного подружнього шляху з роками тільки більше віддаляють подружжя одне від одного.

В графічному вигляді, якщо намалювати дві прямі, які виходять з однієї точки з невеликим розходженням усього в один градус то на початку вони практично співпадають але в подальшому (з роками) їх віддаленість одна від одної стають все більше.

Є цікава думка, що любов це найвища форма пізнання в тому сенсі, що влюбляючись в особу поруч з якою кожен день перебувають сотні і тисячі осіб мого полу, ми пізнаємо її настільки, що бачимо в ній те надзвичайне, чого не бачать всі ті, які перебувають поряд з нею.

Всім гарно відомо з психології, що чоловік асоціюється з розумом, а жінка з почуттями. Саме це за статистикою є керівними важелями при прийнятті чоловіком та жінкою рішень. При цьому згадаємо, що безспірно сім'я є єдиним організмом. Організм крім очей тілесних має очі сердечні та очі розумові та сукупність сприйняття є підставою для прийняття рішень але, одночасно необхідно враховувати, що почуття можуть штовхати організм як на корисне так і на шкідливе и саме за розумом після того, як він вислухає серце повинно бути останнє слово.

Необхідно пам'ятати, що чоловік та жінка відрізняються не тільки зовнішньо та, як зазначено вище психологічно, чоловік та жінка з точки зору соціології це певні притаманні кожному полу соціальні ролі. Ці ролі нам гарно відомі та були сталими багато століть але сьогодні з цього приводу з'явилося багато протилежних думок, при цьому статистика розірвання шлюбу також стрімко зростає. Співпадіння це чи закономірність?

Є історія про двох монахів, які прожили поруч близько п'ятдесяти років та жодного разу не посварилися. Одного разу між ними відбувся наступний діалог:

- Як це що люди між собою сваряться, що це таке.
- Якщо хочеш давай і ми спробуємо
- А як?
- Наприклад я покладу між нами камінь, ти скажеш це мій, я скажу ні це мій, з цього почнемо.

Так вони і зробили, поклали камінь. Один монах сказав: «Це мій». Другий відповів: «Так твій». Так вони і не змогли посваритися

Если же друг друга угрызаєте или съедаете, берегитесь, чтобы вы не были истреблены друг другом сказав той же автор якого я цитував про ознаки справ любові

На перший погляд ця частина даної книги є несумісною для ситуації розподілу майна, стягнення аліментів, тощо, але життя продовжується у кожного з нас та я був би щиро щасливий, якщо вищезазначене спонукає

хоч по-перше тверезо подивитися не себе, через бачення своєї неідеальності, як наслідок зрозуміти та простити іншого, також проявити великодушність, шляхетність, а отже по суті міру своєї людяності. По-друге, більшість має дітей та, відповідно має можливість посіяти сприйняті зерна.

P.S. «Семья, растрчивающая свои силы на судороги взаимного от-
вращения , ненависти , подозрения и «семейных сцен», есть настоящий
рассадник больных характеров, психопатических тяготений, неврастени-
ческой вялости и жизненного «неудачничества». Она подобна тем больным
растениям, которым ни один хороший садовник не даст места в своем
саду» *(И. Ильин)*.

СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. СІМ'Я. РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Стаття 1. Завдання Сімейного кодексу України

1. Сімейний кодекс України визначає засади шлюбу, особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя, підстави виникнення, зміст особистих немайнових і майнових прав та обов'язків батьків і дітей, усиновлювачів та усиновлених, інших членів сім'ї та родичів.

2. Регулювання сімейних відносин здійснюється цим Кодексом з метою:

- зміцнення сім'ї як соціального інституту і як союзу конкретних осіб;
- утвердження почуття обов'язку перед батьками, дітьми та іншими членами сім'ї;

- побудови сімейних відносин на паритетних засадах, на почуттях взаємної любові та поваги, взаємодопомоги і підтримки;

- забезпечення кожної дитини сімейним вихованням, можливістю духовного та фізичного розвитку.

Стаття 2. Учасники сімейних відносин, які регулює Сімейний кодекс України

1. Сімейний кодекс України регулює сімейні особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, між батьками та дітьми, усиновлювачами та усиновленими, між матір'ю та батьком дитини щодо її виховання, розвитку та утримання.

2. Сімейний кодекс України регулює сімейні особисті немайнові та майнові відносини між бабою, дідом, прабабою, прадідом та внуками, правнуками, рідними братами та сестрами, мачухою, вітчимом та падчеркою, пасинком.

3. Сімейний кодекс України регулює сімейні особисті немайнові та (або) майнові відносини між іншими членами сім'ї, визначеними у ньому.

4. Сімейний кодекс України не регулює сімейні відносини між двоюрідними братами та сестрами, тіткою, дядьком та племінницею, племінником і між іншими родичами за походженням.

Стаття 3. Сім'я

1. Сім'я є первинним та основним осередком суспільства.

2. Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки.

Подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми та з інших поважних причин не проживають спільно.

Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає.

3. Права члена сім'ї має одинока особа.

4. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

Стаття 4. Право особи на сім'ю

1. Особа, яка досягла шлюбного віку, має право на створення сім'ї.

У випадках, передбачених частиною другою статті 23 цього Кодексу, сім'ю може створити особа, яка не досягла шлюбного віку.

2. Сім'ю може створити особа, яка народила дитину, незалежно від віку.

3. Кожна особа має право на проживання в сім'ї.

Особа може бути примусово ізольована від сім'ї лише у випадках і в порядку, встановлених законом.

4. Кожна особа має право на повагу до свого сімейного життя.

Стаття 5. Державна охорона сім'ї

1. Держава охороняє сім'ю, дитинство, материнство, батьківство, створює умови для зміцнення сім'ї.

2. Держава створює людині умови для материнства та батьківства, забезпечує охорону прав матері та батька, матеріально і морально заохочує і підтримує материнство та батьківство.

3. Держава забезпечує пріоритет сімейного виховання дитини.

4. Держава бере під свою охорону кожную дитину-сироту і дитину, позбавлену батьківського піклування.

5. Ніхто не може зазнавати втручання в його сімейне життя, крім випадків, встановлених Конституцією України.

Стаття 6. Дитина

1. Правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття.

2. Малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років.

Неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

Стаття 7. Загальні засади регулювання сімейних відносин

1. Сімейні відносини регулюються цим Кодексом та іншими нормативно-правовими актами.

2. Сімейні відносини можуть бути врегульовані за домовленістю (договором) між їх учасниками.

3. Сімейні відносини регулюються лише у тій частині, у якій це є допустимим і можливим з точки зору інтересів їх учасників та інтересів суспільства.

4. Регулювання сімейних відносин здійснюється з урахуванням права на таємницю особистого життя їх учасників, їхнього права на особисту свободу та недопустимості свавільного втручання у сімейне життя.

5. Учасник сімейних відносин не може мати привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, статі, політичних, релігійних та інших переконань, етнічного та соціального походження, матеріального стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками.

6. Жінка та чоловік мають рівні права і обов'язки у сімейних відносинах, шлюбі та сім'ї.

7. Дитина має бути забезпечена можливістю здійснення її прав, установлених Конституцією України, Конвенцією про права дитини, іншими міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

8. Регулювання сімейних відносин має здійснюватися з максимально можливим урахуванням інтересів дитини, непрацездатних членів сім'ї.

9. Сімейні відносини регулюються на засадах справедливості, добросовісності та розумності, відповідно до моральних засад суспільства.

10. Кожен учасник сімейних відносин має право на судовий захист.

Стаття 8. Застосування до регулювання сімейних відносин Цивільного кодексу України

1. Якщо особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами не врегульовані цим Кодексом, вони регулюються відповідними нормами Цивільного кодексу України, якщо це не суперечить суті сімейних відносин.

Стаття 9. Регулювання сімейних відносин за домовленістю (договором) сторін

1. Подружжя, батьки дитини, батьки та діти, інші члени сім'ї та родичі, відносини між якими регулює цей Кодекс, можуть врегулювати свої відносини за домовленістю (договором), якщо це не суперечить вимогам цього Кодексу, інших законів та моральним засадам суспільства.

2. Особи, які проживають однією сім'єю, а також родичі за походженням, відносини яких не врегульовані цим Кодексом, можуть врегулювати свої сімейні (родинні) відносини за договором, який має бути укладений у письмовій формі. Такий договір є обов'язковим до виконання, якщо він не суперечить вимогам цього Кодексу, інших законів України та моральним засадам суспільства.

Стаття 10. Застосування аналогії закону та аналогії права

1. Якщо певні сімейні відносини не врегульовані цим Кодексом, іншими нормативно-правовими актами або домовленістю (договором) сторін, до них застосовуються норми цього Кодексу, які регулюють подібні відносини (аналогія закону).

2. Якщо до регулювання сімейних відносин неможливо застосувати аналогію закону, вони регулюються відповідно до загальних засад сімейного законодавства (аналогія права).

Стаття 11. Врахування звичаїв при вирішенні судом сімейних спорів

1. При вирішенні сімейного спору суд за заявою заінтересованої сторони може врахувати місцевий звичай, а також звичай національної меншини, до якої належать сторони або одна з них, якщо вони не суперечать вимогам цього Кодексу, інших законів та моральним засадам суспільства.

Стаття 12. Обчислення строків, встановлених у цьому Кодексі

1. Строки, встановлені у цьому Кодексі, обчислюються відповідно до Цивільного кодексу України.

Стаття 13. Міжнародні договори України

1. Частиною національного сімейного законодавства України є міжнародні договори, що регулюють сімейні відносини, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

2. Якщо в міжнародному договорі України, укладеному в установленому порядку, містяться інші правила, ніж ті, що встановлені відповідним актом сімейного законодавства, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України.

Глава 2. ЗДІЙСНЕННЯ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННЯ СІМЕЙНИХ ОBOB'ЯЗКІВ. ЗАХИСТ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

Стаття 14. Здійснення сімейних прав

1. Сімейні права є такими, що тісно пов'язані з особою, а тому не можуть бути передані іншій особі.

2. Якщо дитина або особа, дієздатність якої обмежена, не може самостійно здійснювати свої права, ці права здійснюють батьки, опікун або самі ці особи за допомогою батьків чи піклувальника.

Стаття 15. Виконання сімейних обов'язків

1. Сімейні обов'язки є такими, що тісно пов'язані з особою, а тому не можуть бути перекладені на іншу особу.

2. Якщо особа визнана недієздатною, її сімейний обов'язок особистого немайнового характеру припиняється у зв'язку з неможливістю його виконання.

Майновий обов'язок недієздатної особи за її рахунок виконує опікун.

3. Якщо в результаті психічного розладу, тяжкої хвороби або іншої поважної причини особа не може виконувати сімейного обов'язку, вона не вважається такою, що ухиляється від його виконання.

4. Невиконання або ухилення від виконання сімейного обов'язку може бути підставою для застосування наслідків, встановлених цим Кодексом або домовленістю (договором) сторін.

Стаття 16. Надання неповнолітнім батькам допомоги у здійсненні батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків

1. Якщо мати, батько дитини є неповнолітніми, баба, дід дитини з боку того з батьків, хто є неповнолітнім, зобов'язані надавати йому допомогу у здійсненні ним батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків.

Стаття 17. Надання органом опіки та піклування допомоги особам у здійсненні ними своїх сімейних прав та виконанні сімейних обов'язків

1. Орган опіки та піклування надає допомогу особі у здійсненні нею своїх сімейних прав та виконанні сімейних обов'язків в обсязі та в порядку, встановлених цим Кодексом та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 18. Захист сімейних прав та інтересів

1. Кожен учасник сімейних відносин, який досяг чотирнадцяти років, має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу.

2. Суд застосовує способи захисту, які встановлені законом або домовленістю (договором) сторін.

Способами захисту сімейних прав та інтересів зокрема є:

- 1) встановлення правовідношення;
- 2) примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку;
- 3) припинення правовідношення, а також його анулювання;
- 4) припинення дій, які порушують сімейні права;
- 5) відновлення правовідношення, яке існувало до порушення права;
- 6) відшкодування матеріальної та моральної шкоди, якщо це передбачено цим Кодексом або договором;
- 7) зміна правовідношення;
- 8) визнання незаконними рішень, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб.

Стаття 19. Участь органу опіки та піклування у захисті сімейних прав та інтересів

1. У випадках, передбачених цим Кодексом, особа має право на попереднє звернення за захистом своїх сімейних прав та інтересів до органу опіки та піклування.

2. Рішення органу опіки та піклування є обов'язковим до виконання, якщо протягом десяти днів від часу його винесення заінтересована особа

не звернулася за захистом своїх прав або інтересів до суду, крім випадку, передбаченого частиною другою статті 170 цього Кодексу.

3. Звернення за захистом до органу опіки та піклування не позбавляє особу права на звернення до суду.

У разі звернення з позовом до суду орган опіки та піклування припиняє розгляд поданої йому заяви.

4. При розгляді судом спорів щодо участі одного з батьків у вихованні дитини, місця проживання дитини, виселення дитини, зняття дитини з реєстрації місця проживання, визнання дитини такою, що втратила право користування житловим приміщенням, позбавлення та поновлення батьківських прав, побачення з дитиною матері, батька, які позбавлені батьківських прав, відібрання дитини від особи, яка тримає її у себе не на підставі закону або рішення суду, управління батьками майном дитини, скасування усиновлення та визнання його недійсним обов'язковою є участь органу опіки та піклування, представленого належною юридичною особою.

5. Орган опіки та піклування подає суду письмовий висновок щодо розв'язання спору на підставі відомостей, одержаних у результаті обстеження умов проживання дитини, батьків, інших осіб, які бажають проживати з дитиною, брати участь у її вихованні, а також на підставі інших документів, які стосуються справи.

6. Суд може не погодитися з висновком органу опіки та піклування, якщо він є недостатньо обґрунтованим, суперечить інтересам дитини.

Стаття 20. Застосування позовної давності до вимог, що впливають із сімейних відносин

1. До вимог, що впливають із сімейних відносин, позовна давність не застосовується, крім випадків, передбачених частиною другою статті 72, частиною другою статті 129, частиною третьою статті 138, частиною третьою статті 139 цього Кодексу.

2. У випадках, передбачених частиною першою цієї статті, позовна давність застосовується судом відповідно до Цивільного кодексу України, якщо інше не передбачено цим Кодексом.